

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa A. W. K.

przeciwko T. K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 grudnia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 11 października 2018 r., sygn. akt V ACa (...),

I. zezwala pozwanemu na złożenie pisma procesowego z dnia 22 sierpnia 2019 r.;

II. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

III. zasądza od T. K. na rzecz A. W. K. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego T. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 października 2018 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano m.in. że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania jest ograniczony co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Odnosząc się do przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazanych w tych przepisach podnieść należy, że mają one charakter rozłączny. Istotne zagadnienie prawne nie może być jednocześnie przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny. Istotne zagadnienie prawne, podlegające rozstrzygnięciu przez Sąd Najwyższy, z założenia powinno charakteryzować się „nowością” (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia

3 października 2013 r., III SK 11/13, niepubl. i z dnia 30 września 2014 r., III SK 2/14, niepubl.). Czym innym jest potrzeba dokonania wykładni przepisów, a więc właściwego ich rozumienia. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika, że skarżący obie te przesłanki potraktował zamiennie, co jest oczywiście nieprawidłowe.

Abstrahując od tej wadliwości, Sąd Najwyższy zbadał zwarty w skardze wywód prawny z perspektywy przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Według skarżącego istota problemu sprowadza się do rozstrzygnięcia kwestii możliwości złożenia przez stronę postępowania oświadczenia o potrąceniu oraz zarzutu procesowego potrącenia, w połączeniu z problematyką prekluzji dowodowej. Kolejnym problemem prawnym miałyby być kwestia prawidłowej wykładni składanych oświadczeń woli w zakresie odnowienia zobowiązania.

Przedstawione kwestie nie stanowią istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym skonstruowanie zagadnienia prawnego następuje przez przedstawienie pytań „do rozstrzygnięcia”, czyli pytań, których konstrukcja powoduje, że rozstrzygnięcie zagadnienia następuje przez wybór towarzyszącej mu odpowiedzi (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 200). Kwestia przedstawiona w skardze kasacyjnej nie ma ogólnego charakteru (aczkolwiek powinna być osadzona w stanie faktycznym sprawy) i w istocie sprowadza się do wniosku o przedstawienie przez Sąd Najwyższy wytycznych odnośnie do rozstrzygnięcia sprawy, nie zaś wyjaśnienia zagadnienia prawnego. Nie było zatem podstaw do przyjęcia, że w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne w przywołanym rozumieniu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została wykazana również przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., a więc, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy

przytoczyć wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl.). Dla wykazania, że ta przesłanka wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wystąpiła, konieczne jest przedstawienie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. postanowienie SN z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, niepubl.). Ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien ponadto wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (zob. postanowienie SN z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, niepubl.).

Powyższych wymagań wniosków o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie spełnia. Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie daje podstaw do uznania, że zachodzi jakakolwiek potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Sąd Apelacyjny dokładnie uzasadnił swoje stanowisko odnośnie do poszczególnych zagadnień stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. Potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych będących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów skarżący odniósł przede wszystkim do regulacji objętych art. 381 i art. 382 k.p.c., w kontekście uzupełnienia materiału dowodowego w postępowaniu apelacyjnym. Przepis art. 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez sąd II instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd I instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. To uregulowanie nakłada na sąd II instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu I instancji, przyjęte za własne, albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Sąd II może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania orzeczenia co do istoty sprawy sądu I instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (zob. uchwałę 7 sędziów SN z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

Niniejszą sprawę Sąd II instancji rozpoznawał dwukrotnie. Po uchyleniu i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 1 grudnia 2017 r. (I CSK 101/17), został uzupełniony przed Sądem Apelacyjnym materiał dowodowy w postaci zeznań stron na rozprawie apelacyjnej w dniu 2 października 2018 r. i dokonana jego ponowna ocena w oparciu o okoliczności z zeznań stron. Wbrew twierdzeniom skarżącego, Sąd II instancji odniósł się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji. Orzecznictwo w kwestii wykładni art. 381 i 382 k.p.c. jest jednoznaczne i nie budzi żadnych wątpliwości, a w realiach sprawy sąd II instancji jest zobowiązany badać, czy powinien przeprowadzić dowód, który nie został zgłoszony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Niezależnie od tego, że Sąd Apelacyjny powołał się na nieudowodnienie przez skarżącego wierzytelności zgłoszonej do potrącenia, to o możliwości zgłoszenia wniosków dowodowych nie decyduje sam fakt złożenia oświadczenia o potrąceniu, ale spełnienie wymogów wynikających z art. 381 k.p.c., który to przepis dotyczy nowych faktów i dowodów, a nie odnosi się do zarzutów. Trzeba bowiem podkreślić, że jeżeli nic nie wynika z przepisu szczególnego, określony zarzut (np. potrącenia przed wejściem w życie art. 203¹ k.p.c.) może zostać podniesiony dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, ale jego rozpoznanie odbywa się w oparciu o materiał dowodowy zebrany zgodnie z kodeksowymi zasadami koncentracji materiału dowodowego. Innymi słowy, zgłoszenie zarzutu potrącenia nie stanowi samo w sobie przesłanki dopuszczenia ewentualnych wniosków dowodowych, które miały świadczyć o zasadności tego zarzutu.

Krytyka skarżącego oceny ustaleń stanu faktycznego przez Sądy obu instancji, zawarta w skardze kasacyjnej, nie jest niczym więcej niż polemiką z ustaleniami tych sądów. Co więcej, dotyczy ona ustalenia faktów i oceny dowodów, a kwestie te w ogóle są wyłączone z zakresu kontroli kasacyjnej, tym bardziej zatem powoływanie się na to nie może świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Rozpoznając skargę, Sąd Najwyższy nie jest uprawniony ani do badania prawidłowości ustaleń faktycznych, ani do oceny dowodów dokonanych przez sąd odwoławczy. Sąd Najwyższy, jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej,

jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd II instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu II instancji, chociażby pod pozorem kontestowania błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398⁹ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (zob. wyrok SN z dnia 16 maja 2018 r., II UK 139/17, niepubl.). To dotyczy kwestii oceny materiału dowodowego w kontekście m.in. potrącenia czy odnowienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).